

Húsvét*•

A tükör

A látás van legelőbb: előbb van, mint a látott, előbb, mint a tükör, még a látónál is előbb van. Ezért láthatja a látó a látottat – és a tükröt is. A látót nem kell látnia.

Mivel a látás látja a tükröt, a tükörben látott képek nem származhatnak a tükörből – a látásból jönnek. A látott a látás eredménye, nem oka. A tükör képe is a látásból származik. A látónak egyelőre szüksége van a tükörrre; még nem tudja elviselni a látásban a látás közvetlen világosságát.

A tükör képeinek világa halott; az elevenség, az élet, nem benne van, hanem a látásban.

A tükrözött képek világa múlt, látott; csak a látásban van jelenlét.

A tükrözött világ lezárt. Őskezdet csak a látásból indulhat, csak egy tükrön kívüli látó számára lehetséges. Az őскеzdet tükröződhet, de csak a tükrön kívül, a nyitottságban kezdődhet.

A zárt világ a megmaradási törvények, az energia, az anyag megmaradási törvényeinek világa. Valójában semmi sem marad meg magától. A zárt világban csak a formátlan energia, csak a formáját vesztett, holtpontra jutott anyag – a salak – marad meg. Minden, aminek formája van, a formátlanságra, a káoszra törekszik. Ahhoz, hogy valami megtartsa formáját, aktivitásra van szükség, őскеzdetre. Nemcsak a létrehozáshoz, hanem a fenntartáshoz is.

Mivel a zárt világban nincs őскеzdet, remény sincs benne. Ezért kell a pokol kapujában felhagyni minden reménnyel¹: épp ez teszi pokollá. Remény csak ott lehet, ahol lehetséges új, ahol lehetséges kezdés.

A zárt világ őszinte világnézete a pesszimizmus. A zárt világ őszinte érzése a szenvedés, annak az érzése, hogy a lét szenvedés. A zárt világ őszinte törekvése a szenvedés elpusztítása, a lét kioltása, az, hogy tűnjön el a Föld, tűnjenek el az emberek. Minden farsangi hangulat mögött ott lapul a kétségbeesés.

A teremtő lények első mozdulata mindig a szenvedés magukra vállalásában áll, azért, hogy a világ legyen. Az első szeretet első teremtése: „Legyen világosság”². Az őскеzdetben „vala az Íge” (a Szó)³: „És monda Isten: Legyen világosság.”

A test

A bűnbeesés a látó tévedése: a tükörképet tartja valóságnak, nem a látást; egyszersmind összetéveszti magát a tükörképével, utóbbit tartja önmagának. A tévedés következményeképpen az ember [figyelme] megoszlik test és testen kívüli világ között. Nem adhatja át magát teljesen a világnak: elveszne benne és nem tudná tapasztalni. Ezért nincs tudata alvás közben, ahol a testre vonatkozó megosztottság megszűnik. És ugyanezért nincs tudata a megismerés pillanatában sem, csak a megismertben, a megismerés kioltódásában. A világ egy részével – a tükröző testi-séggel –, önmaga érzésével azonosítja magát, nem a megismerő látóval. A testi öntudat nem megismerő; a látás a testen-kívülitől, a látótól jön, attól, aki a testen kívül azonos a világgal: aki az azonosság maradéka. Nélküle a tudat teljesen elmerülne az egoításban: a tükörkép zárt tudatában, amire a zárt világ képe érvényes.

* Vö.: R. Steiner: *Von Jesus zu Christus*. Dornach, 1974, GA 13.

• Georg Kühlewind: *Die Wahrheit tun*. Verlag Freies Geistesleben, 1978, 1982. Magyarul: *A hetedik nap vége*, Kláris Kiadó. 2004. Ez a fejezet itt Böszörményi László fordításában és (számozott) lábjegyzeteivel olvasható.

¹ „»En nem vagyok egykoru semmi lényel, \ csupán örökkel; \ s én örökkön állok. \ Ki itt belépsz, hagyj fel minden reménnyel« \ E néhány szó setét betűkkel állott \ magassan ott felírva egy kapúra \ s szóltam: »Mester, nem értem, hogy mi áll ott?«” Dante: *Isteni Színjáték*, Harmadik ének. Babits Mihály fordítása.

² „És monda Isten: Legyen világosság: és lőn világosság.” 1. *Mózes* 1,3. A bibliai idézeteket Károli Gáspár fordításában közöljük, kivéve, ahol erős eltérés van a német idézet és Károli (és Luther) fordítása között.

³ „Kezdetben vala az Íge, és az Íge vala az Istennél, és Isten vala az Íge.” *János* 1,1.

A tükörnek tulajdonképpen arra kellene szolgálnia, hogy a látó észrevegye a látást, és nem csak a látottat. A megismeréshez minden szinten szükség van valamilyen „testre”, amiben a látó nem mozdul, amihez mérni tudja azonosságát azzal, ami látni, tapasztalni tud. Különben nem lenne látás, csak vak azonosság.

A tükörben a világosságnak kellene megtapasztalnia önmagát; erre szolgálhatna az átlátszatlan, élettelen tükör, a fizikai test. Az östévedés folytán a látás elveszett, csak a tükörkép – a látott – maradt, az is csak ideiglenesen, mert már az is elhalványodóban van, mivel hiányzik a kezdés. A megzavarodott használat egyszersmind a tükröt is megrontotta.

A lélek folyamatai tulajdonképpen az ember érzékenységében és élő részében játszódnak le. Ahhoz, hogy létezzenek az Én számára, tükröződniük kell a testen. Ez a test fizikai: nincs benne megismerés, ő maga megismerés eredménye; csak hatás lehet benne. Minden megismerés megmozdítja, mérhetően megváltoztatja benne az ásványiságot: ezzel károsítja a fizikai test eredeti alakját. A megismerésben a fizikai testnek nem szabadna mozdulnia, csak tükröznie kellene – akkor a látó látna, anélkül, hogy közben érezné önmagát. A testen belüli mozgás a megismerésben nem tudatosodik. A testi-fizikai folyamat, a rezdülés, a kémiai folyamat nem tudatosodik, legfeljebb egy második, külsődlegesen rájuk irányuló megismerés számára. Ha például valami zöldet nézek, akkor a szem vagy az idegrendszer fizikája és kémiája nem tudatosul: éppen ezek nem tudatosulnak.

Az érzékszervek „negatív” szerepet játszanak. Az Én, a látó mindig teljesen a világosságban van, nincs benne elválasztottság, teljesen világosság, teljesen AZ – az ó-indiai TAT⁴ – de nem tudatos benne. Az Én a világnak abban a részében tudatosodik, amit az érzékszervek is „közvetítenek”. Itt *hatássá* válik az, ami a világosságból, a világ egy kis *részből* jön: megmozdul a tükör. Ez most hiányzik abból, ami világosság marad, és ezt a *hiátust* észleljük tudatosan. Tehát negatívan és fordítva látunk, ahogy a fiziológiai optika tanítja.

Ezért látunk „tükör által”⁵, egyszersmind rejtélyekben, egy meghibásodott tükör által, ezért látunk „homályosan” és részletekben – „rész szerint” –: nem az egyetlen központi érzékszervnek, hanem a belőle kivált egyes érzékszerveknek megfelelően.

A világossággal való első találkozásunkat mintegy álomban éljük át. Látásunk utó-látás, gondolkodásunk utó-gondolás. Tudunk elő-látni, elő-gondolni is.⁶ A gondolkodásban a létrehozó és a befogadó tevékenység majdnem azonos: nem értek meg olyan gondolkodást, amit nem magam gondolok. Az elő-látás az imagináció, a látás aktív – létrehozó – formája. Az elő-hallás az inspiráció, a hang létrejöttének – nem a kész hang – tapasztalása. A leghalkabbnál is halkabb, a teljesen hangtalan, negatív hangok hallása; érzékszervek nélküli, ásványi mozgás nélküli hallás.

A megismerésben AZ – TAT – Énné válik. Az Én vagyok a világ világossága⁷: az ős-tapasztalás, minden megismerés mennyei, tudatfölötti forrása.

Minden tapasztaláshoz szükség van valamilyen háttérre, valamilyen mozdulatlanságra. Az Én – a tapasztaló alany – mindent „követ”, *azzá* válik; ezért van szüksége olyan háttérre, ami nem „követ”, nem azonosul, amin az Én tapasztalja saját átváltozását. Minél magasabb rendű a megismerés, annál szubtilisebb a tükör.

---

⁴ Vö. Kühlewind: *A lélek élete a tudatfölötti és a tudatalatti között – Egy spirituális pszichológia alapjai*: „Ahogy a megerősödött figyelem egybeolvad mindenkori „tárgyával”, ahogy a figyelem létrehozza vagy újrateremteti ezt a tárgyat, ez az első, megsejtett tapasztalása annak, amit az ó-indiai kultúra kezdetén ezzel a mondattal fejeztek ki: *Tat vam asi – az vagy te*. A gyakorlás idejére egyre inkább megszűnik az én és a világ elválasztottsága, anélkül, hogy a tapasztaló eltűnne. Észreveszi, hogy a „figyelem”, ebben a megerősödött és átalakult formában világfolyamat, amit ő maga hoz áramlásba, és amivel lényegi azonosságban van.

⁵ „Mert most tükör által homályosan látunk, akkor pedig színről színre; most rész szerint van bennem az ismeret, akkor pedig úgy ismerem majd, amint én is megismertettem.” (1. Kor. 13,12).

⁶ A megfelelő német kifejezések (Nach-Sehen stb.) a németben is szokatlanok és lefordíthatatlan szójátékokat is tartalmaznak. A szokatlan magyar kifejezésekkel igyekeztünk megőrizni a német szöveg játékosságát, a meditatív szövegekre jellemző eredetiségét.

⁷ „Én vagyok a világ világossága” (*János* 8,12)

A megismerés számára a test észlelet. De a test a világ legkevésbé megismert része; mert a testhez való kötődés, a nem-megismerő, önérző azonosulás megzavarja a látást. Túl hamar nevezi az ember „énnek” a testét. Éppen ebben áll a kötődés, ez a bűnbeesés. Valójában a test csak sokkal később válhatna az Én igazi, romlatlan tükrévé; elsietett én-hordozó szerepe miatt soha nem lesz belőle igazi tükör, soha nem lobban fel rajta igazi én-tudat. A kötődés, a ragaszkodás nem a testre irányul, amit az ember nem ismer, hanem a test érzetére, érzéki képére. A test külsődleges megismerése, például a fiziológiában, olyan megismerési szervezet segítségével történik, aminek a működését már megzavarta a testtől való függősége, ami már elidegenedett a testtől – amit vele szeretne megismerni.

A minőségek és kategóriák kint vannak, a világosságban: az imaginációban – szag, íz, látás, meleg –; az inspirációban – hang, beszéd –; az intuícióban – gondolat, Én. Miután belénk hatolnak, tükröződnek, létrejön belőlük az észleleti világ. A tükröződés előtt ők alkotják a „szellemi” világot, a világosságot.

A test képe

Az elhamarkodottságból fakadó tévedés következtében az ember azonosította magát a testével. Ahol a szabad szellem beköltözik egy testbe, egy kész formába, ott széttöri azt. A széttörés kiesés az életből: az ásványiság megjelenése. Ettől kezdve az ásványiság tölti ki a test formáját. Az élet ebben az ásványisággal kitöltött testben küzd az ásványiság törvényei ellen: az elégetés ellen. Az elégetés nem építi, hanem pusztítja a testet. Ha nem lennének benne – a csecsemő- és gyermekkorban még domináló – rejtett felépítő folyamatok is, akkor a test kezdettől fogva, a születés pillanatától kezdve, csak az égéstermékek irányában fejlődhetne. Az ember nem ismeri a felépítő folyamatokat, mert a testen tükrözött gondolkodásával még csak gondolni se tudja. Csak a lecsengést tudja gondolni, a forma széthullását, a keletkezését nem. Noha a gondolkodás önmagában világosság, az ember a testnek megfelelően, tükrözötten gondolkodik. A test gondolata a halál⁸, az ásványi széthullás.

A széthulló testhez kötött tudat vagy öntudat nem ismer más létet, és elképzelni sem tud olyan létet, ami ne a testhez kötött lét mintáját követné. Ezért a testhez kötött tudat legnagyobb és létét meghatározó kérdése: Eltűnik-e az én-tudat a test pusztulásával? Így fölmerül a kétely, hogy létezik-e az Én, és ha igen, hogyan? Kétségessé válik az ember léte. Ha az ember felfigyelne erre a kételyre, már meg is találta volna a megoldást: aki látni tudja a tükröt, nem azonos vele, a tükrőtől függetlenül lát. Egyáltalán, aki lát – akár homályosan, akár színről színre –, független a tükrőtől és a tükröképtől is, halhatatlanságra hivatott. Ha megvalósítja önmagát a testtől független tudatban, akkor a test elpusztulásával nem szűnik meg a tudat folytonossága. Ezért beszélnek az antik források másfajta halálról azoknál, akik beavatást nyernek a misztériumokba.

A testtől független tudat nem dialektikus, nem múlt jellegű, nem gondoltból, észleltből, képzeltből áll: élő tudat, folyékony elem, belőle hullik ki, kristályosodik ki a múlt világa. A testtől független tudat a meditáció élő tudata, ami nem, vagy csak alig érinti a tükröző apparátust, nem merül bele. Ezt a tudatot a kereszténység előtt a testi tudat kioltásának segítségével valósították meg. A kétféle tudat között nem volt folytonosság. – A kereszténység előtti tan szerint isteni elem rejtőzik az emberben. Az emberi tudat minden formájában ez az elem rejtőzik. A testhez kötött tudat nem ér fel hozzá, éppen olyan kevésbé, ahogy lefelé, a testi folyamatokhoz sem ér le. Az ember a testen kívül „tapasztalhatta” meg isteni mivoltát. Ez nem mai értelemben vett tapasztalás volt, mert mai tapasztalásunk a testhez kötött tudatban önmagáról is tud, felismeri megismerését, akkor is, ha az ember elvileg kétségbe vonja a megismerést, mint olyat.

---

⁸ “Mert a testnek gondolata halál; a Lélek [Szellem] gondolata pedig élet és békesség.” Római levél 8,6.

Ha a tudat nem támaszkodik a testre, akkor a test szabaddá válik a tudat romboló hatásaitól, és ebben az időszakban felépítő folyamatok játszódnak le benne, mint alvás közben. A test – a világ legkevésbé ismert része – megismerése éppen abban a tudatban kezdődhet, ami nem támaszkodik a testre. Ez azt jelenti, hogy a megismerő alany tudatosan mélyebbre ereszkedik a testbe – de megismerőleg –, amit ma általában csak a felületen – nem megismerőleg – érint, és eközben megismerése alig hagy nyomokat az agyban és az idegrendszerben.

„És a Logosz testté lett...”

Az emberben rejtőző istenség az ember megismerő lény; a menyország lakója, az emberben élő látó, aki még nem a testben lakik, a mennyei lény, aki azonosítja magát a testtel, amiben alszik. Ő az alvó, alvó a megismerésben, az alvásban, a halálban. Ez az ember felső hármassága, lehetősége, hogy „Én”-né váljék az érzékenységben – önmaga érzésében –, az elevenségben – életfolyamataiban – és testének fizikai természetében, ahol ma nem „Én”, ahol még alszik. Ma az ember csak tükrözött gondolatvilágában tud „Én”-t mondani; nincs hatalma se az érzékenysége, se életfolyamatai, se fizikai mivolta fölött.

Az emberben lakó Isten a mennyei elem: ezt az Istent senki se látta, mert eddig nem jelent meg testi formában. Az egyszülött Fiú élete megmutatta nekünk ezt a lehetőséget (János 1,18⁹). Az egyszülött Fiú, a Logosz, a világosság, ami mindent megvilágít az embernek: ő a megismerés Istene, az emberben rejtőző megismerő istenség ősképe; a világ világossága, az Én vagyok. A Logosz ezeknek a lehetőségeknek a forrása.

A János evangélium tanítása bizonyosságot tesz az isteni elem teljes alászállásáról egy emberi testbe: „És az Íge testté lett”¹⁰. Ezzel „köztünk lakozék”¹¹ és megláttuk kinyilatkoztatását. Minden új emberi képesség úgy jön létre, hogy megtestesül benne egy istenség.

Ma a világosság képességéért folyik a küzdelem, azért, hogy a világosság megismerje önmagát az emberben, hogy bezáruljon az emberben megszakadt köre és ezzel megszülessen az emberben a kezdés képessége, megvalósuljon benne a Logosz létének módja: az őskézés.

Valami történik az emberi testben a „testté válás”¹² értelmében. „Isten fiai”¹³ azok voltak, akik a testi tudattól függetlenül tapasztalták az emberben rejtőző istenséget, akik „nem vérből, sem a testnek akaratából, sem a férfiúnak indulatjából” származtak, hanem Istentől. Akik benne gyökereztek. A Logosz éppen azzá a „testté” lett, amiben az Isten fiai számára nem volt lehetséges az emberben rejtőző istenség tapasztalása. János így ír róla: „Akit szemeinkkel láttunk – nem látásban –, akit szemléltünk – látásban –, ugyanaz marad, akit kezeinkkel érintettünk...” (1. János 1,1¹⁴). Ez a tanítás lényeges, legfontosabb része: „Ki a hazug, ha nem az, aki tagadja hogy a Jézus a Krisztus?” (1. János, 2,22). „Erről ismerjétek meg az Isten Lelkét: valamely lélek Jézust testben megjelent Krisztusnak vallja, az Istentől van; És valamely lélek nem vallja Jézust testben megjelent Krisztusnak, nincsen az Istentől: és az az antikrisztus lelke...). (1. János 4, 2-3).

⁹ „Az Istent soha senki nem látta; az egyszülött Fiú, aki az Atya kebelében van, az jelentette ki őt.”

¹⁰ „És az Íge testté lett és lakozék mi közöttünk (és láttuk az ő dicsőségét, mint az Atya egyszülöttjének dicsőségét), aki teljes vala kegyelemmel és igazsággal.” János 1,14

¹¹ Szó szerint: „felütötte bennünk sátrát”.

¹² A „test” fordítása pontosabban „hús” – a lélek gyengesége – vö. Kühlewind: *A Szent Szellem megújítása – Kegyelem, részvétel és szellemi aktivitás*, „A test” c. fejezet. A hússá válással a Logosz beköltözik az ember lelki-ségébe, ahogy az gyengeségében adott.

¹³ „Valakik pedig befogadják őt, hatalmat ada azoknak, hogy Isten fiaivá legyenek, azoknak, akik az ő nevében hisznek; Akik nem vérből, sem a testnek akaratából, sem a férfiúnak indulatjából, hanem Istentől születtek. (János, 1,12-13).

¹⁴ Károli fordításában: „Ami kezdettől fogva vala, amit hallottunk, amit szemeinkkel láttunk, amit szemléltünk, és kezeinkkel illettünk, az életnek Ígétjéről.”

Hogy az istenség beköltözik egy emberi testbe; hogy ez a megtestesülés egy jelentéktelen falucskában történik, messze attól, amit a világtörténelem színpadának hívnak; hogy a testben élő istenség kerüli az írástudókat, papokat, előkelőket, és a szegények, betegek és bűnösök társaságában van; és végül, hogy a legszegényteljesebb halálájtán keresztül magára veszi az emberiség legnehezebb és legkeserűbb pillanatát – ez a „tanítás” nem születhetett az akkori emberek fantáziájából. Ráadásul teljesen ellentmondott az emberi elképzeléseknek, az általános közfelfogásnak, különösen a művelt emberek felfogásának. „Botránkozás” volt és „bolondság”¹⁵. És éppen azok elképzeléseinek mondott különösen ellent, akik várták és előre tudták a Logosz alászállását a Földre, mint Saulus, mint a farizeusok, mint az írástudók. A magukat kereszténynek nevező gnosztikus szekták is éppen ezt utasították el János tanításaiból.

Az Én-vagyok a világ világossága

A világ, ahogy az ember megismeri, egyre inkább belső életté, képzetté, gondolkodássá válik, anélkül, hogy az ember észrevenné. Azt hiszi, hogy valóságokkal van dolga, noha valóságokkal csak szellemi látásban találkozhatna. Így jut el a „megismeréstől független megismert” képzetéhez – és ezt tartja „valóságnak”. Ez a tébolyult képzet uralkodik az emberen, mint minden olyan gondolat, amit elfogad, anélkül, hogy gondolni tudná. Egy külső világ gondolata is gondolhatatlan – ha a gondolkodás igazi és őszinte, vagyis, ha saját magát is figyelembe veszi. Ebben áll a „külső világ” varázs-ereje: magához vonzza a megkívánást, az akaratot; és így ragaszkodást hoz létre.

De éppen az, ami belső életté, gondolattá, tudati tartalommal válik, az *válik* egyszersmind külső világgá.

Az Én utánzó mozdulatban alakítja magát az észlelésben, a megismerésben a világnak megfelelően. De minek felel meg? A világ éppen az Én megismerésének eredménye. Az Én válik a másikká, a világgá: e kettő ugyanaz, egyszerre alakulnak.

Az ős-tapasztalás lépései a következők: a lét észrevétele és az észrevétel – a világosság – észlelése, vagyis annak, hogy a lét világosság. Lét és világosság csak az Én-vagyoknak adódik. Itt a világ, és én vagyok – létesülök –, ez a tapasztalás: világosság – Én-vagyok.

Az elcsodálkozás ezen egy út kezdete az eredeti táplálékhoz, az önálló visszatérés kezdete az elválasztottság nélküli léthez, amiben a világosságon kívül nincs szükség más ön-táplálásra. Az önállóság a tapasztalás kontemplatív jellegében áll.

Az észlelt az Én számára létezik, és az észlelt világ az észlelés eredménye, és ez az eredmény az Én számára van. Az Énben van az észleleti világ, amivé átváltozott.

Az észleleti világ az Én.

Ez a világ Én-világ.

Az Énben jelen van a másik ember képe. Az Énem hordozója a másik ember: ő az, akivé az Én teljesen át tud alakulni. Az Én maga láthatatlan, mert ő a látó. A látás alapja az azonosság, nem a szembenállás, nem a dualitás, nem a különbözőség; de először ez utóbbiak segítségével válik tudatossá. Az Ént és a világot *egyszerre* lehet tapasztalni: a megnyílásban, odaadottságban – abban, hogy túllépünk azon, ami akadályoz ebben a mozdulatban. Az Én abban tapasztalható meg, amit *tesz*, abban vesz részt, azzal megy együtt. Az akarati tevékenység is észlelés, esetleg megelőző észlelés: őskézdet. Az Én az észlelésben él, az akarásban. Az Én számára a test világ, észlelet. A testre ahhoz van szükség, hogy ez tudatossá váljék.

A világ és Én: *egy* tapasztalás.

A gondolkodás és tartalma: *egy* tapasztalás.

A másik érzése, a szeretet: *egy* tapasztalás. Hogy *átélem*, abban van az Én.

---

¹⁵ 1. Kor. 1,20-23: „Mert egyfelől a zsidók jelt kívánnak, másfelől a görögök bölcseséget keresnek. Mi pedig Krisztust prédikáljuk, mint megfeszítettet, a zsidóknak ugyan botránkozást, a görögöknek pedig bolondságot.”

Az Én-vagyok a világ világossága. Ez volt az alapvető tanítás és ez volt az emberi lét gyökere minden időben – de mai nyelven csak közvetetten és megközelítően tudjuk kifejezni. A kereszténység előtti korban ezt a tanítást csak a látásban, a Föld, a test elhagyásán keresztül lehetett befogadni az *egy* tapasztalásban: Maga a látás volt a tanítás, annak a látása, aki az Én-vagyok, aki világosság. Látása volt a világosság: az, hogy látták őt, hogy ő látta őket, és, hogy ez a két látás egy volt: látás színről, színre, megismerés, „amint én megismertettem”. Dualisztikus formában lehetetlen ez a tanítás, mert a dualításban elvész, kicsorbul. Hogy ma lehetséges a belső látásban – a meditációban – az épp az eredeti, a látásban élő tanítás eredménye. Utolsó fejezete, utolsó formája a „testté vált”. Amikor bekorlátozódott, majd elveszett az emberiség lehetősége arra, hogy fölemelkedjen a világosságba, akkor ez a tanítás látás formájában már csak a *Földön*, az észleleti világban volt lehetséges: az embernek látnia kellett. Ezért „vált testté”, ezért olyan fontos ez. Meg kellett őrizni az alapvető tanítás folytonosságát.

A Logosz megtestesülése lehetővé tette az ember számára, hogy észlelje a világosságot: Amennyiben az ember szóvá válik, látni tudja önmagában és ezáltal mindenhol a világosságot. Ezért ma az alapvető tanítás a belső világosság tapasztalásában lehetséges. Ez *egy* tapasztalás.

Tükör nélkül

Aki mindent tükörben lát, önmagát is, semmit sem tudhat a látóról. A látó tükörképének fogja tartani magát. Amíg a tükör tökéletes és ép, az ember nem tudja észrevenni. A tükör akkor válik észrevehetővé, ha megsérül. Akkor észre lehet venni: megváltozott a látás. Ebből két különböző következtetést lehet levonni. Az egyik, hogy a látást a tükör hozza létre, a tükör felelős a látásért, a látó és a látás eredete a tükör. A másik, hogy valaki látja a sérült tükör okozta változást a látásban, és magát a sérülést is. *Ez* a látó, *ez* a látás független a tükörtől, különben nem látná, nem venné észre mindezt.

Éppen akkor, amikor az ember észreveszi megismerése függőséget a testtől, akkor ébredhetne fel a testtől független világosságra: felismerhetné a test igazi szerepét. Ez fordulóponttá válhat az Én-tudat történetében: igazi Én-tudattá válhatna, túlléphetne a testre támaszkodó helyettesítő tudaton. Ennek megvalósítása a lényeges lépés az Én-tudat munkájában az emberré válás felé.

Aki tükörben látja a világot, nem észlelheti a világosságot ott, ahol önmagát is látja, mert a világosság a tükör *előtt* van, ott, ahol a látó van, ott ahol a világ van: a tükör és a tükörkép előtt. Aki észreveszi a tükröt, észleli a látót is. Aki látja a tükröt és a látót, a világosságot is megtalálta – a tükrön kívül. A tükröt is csak ebben a világosságon láthatja.

Tapasztalássá válik számára: a világ világosság.

Aki látja a világosságot, benne él. Nincs halott világosság, nincsenek megmerevedett fény sugarak. Aki a világosságban él, az életben él. *Nincs*: folytonosan *létesül*. Az igazi létben él, ami *létesül*: létrehozza az ember valóságát – világosságban. Az ember megvalósítja magát: jelenlévővé válik. Aki jelen van, tükör nélkül lát, nem rész szerint, hanem az összefüggést látja. Kezdetben van az összefüggés, aztán esik szét elhatárolt darabokra – ahogy előbb van a zene és aztán jönnek a hangok és hangjegyek. Az élőnek megnyilatkozik az élő összefüggés – az élet –, mint arcvonás. A látásban az arcvonások elvesztik vonal jellegüket, arccá állnak össze; az ember immár színről színre¹⁶ lát. Az arc újrafelismerésében – annak a felismerésében, hogy arc – megjelenik az öröm teljesége: megjelenik az arcon a felismerés mosolya.

---

¹⁶ A „színről színre“ kifejezés szó szerinti fordítása: arctól archoz.

A romolhatatlan test

A tévedés a testtel való nem-megismerő azonosulásban állt. Szükség volt rá, hogy az Én mozdulatlan horgonyhoz jusson. Csak a testtel való nem-megismerő azonosulásban válhatott az ember megismerővé a világban. Az azonosulás láthatóvá tette a testet: addig láthatatlan formája széttört. A széttört forma darabjai, amik annyit megőriztek az élő formákból, hogy minőségek maradtak, ráakódtak a megmaradt formára: így lett a test ásványi és halandó.

A tükör nélküli megismerésben az ember nem támaszkodik a testre, legfeljebb érinti. Nincs már szükség a nem-megismerő, a testre hatást gyakorló azonosulásra, az ember a testben megtanulta a mozdulatlanság leckéjét; immár az ásványiség tehetetlensége nélkül is mozdulatlan tud maradni. Most megkezdődhet a testtel való igazi azonosulás, a test megismerő áthatása és kioldása az ásványi kötöttségből, a tiszta, átlátszó vagy láthatatlan forma helyreállítása. Erre szolgál az emberi létben a halál: mindig újra kioldja az embert ásványi testéből, amíg csak maga is képessé nem válik rá.

Akkor válik rá képessé, amikor az Én mozgékonyvá válik önmagában: képessé minden változásra. Az ásványi test ebben messzemenően akadályozza.

Aki megismerésben nem támaszkodik az élettelenre, annak nincs szüksége az élettelenre. Képes az életben élni, nemcsak az élettelen kárára. Aki az életben él, nem csak parazitaként az élettelen sírján, nem hal meg, csak átváltozik¹⁷. Aki nem hal meg, annak nincs szüksége az élettelenre, csak a test helyreállított, igazi formájára: élő és érzékeny testre, ami a megismeréshez szükséges. A test formáját befolyásolja az ásványiséggel való kitöltöttség, nélküle másmi lenne. A test visszanyeri tiszta és – mivel ásványiségtől mentes – romolhatatlan formáját, ha kiválik belőle az ásványiség, ha az ember elengedi az ásványiséget.

Ha már ásványivá vált a test, akkor ez csak a halálon keresztül valósulhat meg. A halálban az ember maga mögött hagyja az ásványiséget, általában nem tudatosan, gyakran vonakodva. Közönségesen semmit sem őriz meg a testből, csak szerkezetének emlékképét. Ha a megismerő tudat végigvándorolta a tévedés útját, megismerőleg áthatja a testet egészen a csontokig, akkor a halálban kioldódik a test tiszta átlátszó formája és „feltámad”.

A tükröt a téves használat megkárosítja. Az ember előbb helyreállíthatja a tükör sértetlenségét; aztán képessé válik arra, hogy tükör nélkül lásson, végül felismerheti a tükröt és fölöslegessé teheti átlátszatlan részét, a sötét, tükröző bevonatot.

„Nem minden test azon egy test, hanem más az embereknek teste, más a barmoknak teste, más a halaké, más a madaraké. És vannak mennyei testek és földi testek; de más a mennyeiek dicsősége, más a földieké... Épenígy a halottak feltámadása is. Elvettetik romlandóságban, feltámasztatik romolhatatlanságban.” (1. Kor. 15, 39-42).

---

¹⁷ „Ímé titkot mondom néktek. Mindnyájan ugyan nem aluszunk el, de mindnyájan elváltozunk... Mikor pedig ez a romlandó test romolhatatlanságba öltözik, és e halandó halhatatlanságba öltözik, akkor beteljesül amaz ige, mely meg vagyon írva: Elnyeletett a halál diadalra. Halál! hol a te fullánkod? Pokol! hol a te diadalmad?” 1. Kor. 15, 51,54-55.